

Ecz. Sinan ÖZÇELİK

HALİMİZ AHVALİMİZ

Yıl 1979... Hasta kişi; ilaç almak için eczaneye gider. Son derece temiz, dingin ve ciddi bir ortamda beyaz önlüklüler tarafından tebessümle karşılanır. Ortamdan etkilenen hasta kendine çeki düzen verir. "Aferin" hap istiyorum deyince, eczacı beyin laboratuvarında olduğu ve biraz beklemesi gerektiği cevabını alır. Peki diyerek oturur hasta. Biraz sonra genç bir eczacı gelir, hastayla merhabalaşır ve istemini sorar. "Aferin" hap istiyorum cevabını alan eczacı, bu ilacın doktor tarafından mı önerildiğini yoksa kendi tercihi mi olduğunu sorar. İlacın doktor tarafından önerildiğini öğrenen eczacı, ilacı vererek 45 kuruş ister. Hasta; köyden gelip alışverişlerini yaptığı, sadece 40 kuruşunun kaldığını söyleyince nazikçe olmaz cevabını alır. Bu kez de 5 kuruşu sonra getirsem olmaz mı? diyen hastaya eczacı şu açıklamayı yapar: İlacın satış fiyatı üzerindeki fiyattır. İlaç sağlıktır, sağlık ise pazarlanamaz. Bu tür konular şahsımızın değil, meslek ahlakımızın inisiyatifindedir. Size yapabileceğim şey, ilacı bedavaya vermektir. Hasta kişi, çok mahcup bir halde ilacı almayarak eczaneden çıkar. Çok şaşırılmış ve çok etkilenmiştir. Akşam olur köyüne döner. Kim şehirden gelse akşam sohbeti oradadır zaten. Havadisler alınır, bir portakal bize de düşmez mi beklentisiyle çaylar içilir. Hasta kişi eczanede yaşananları anlatır ve bir gün param olursa eczane açarım der. Lakin yaptığı araştırmalarda eczane açmak için eczacı diplomasına sahip olmak gerektiğini öğrenir. Zaten çocuklarını okutma niyetindeki bu kişi, bu hasta ve bu baba artık kararını kesinleştirmiştir.

Evet sevgili dostlar... bundan yıllar önce bir eczanede yaşanmış bu olayı irdelerseniz aslında her şeyi anlatmaktadır. Düşününki; bir baba ilaç almak için eczaneye gidiyor, elde ettiği intiba sayesinde çocuklarını okutmaya ve eczacı yapmaya kararlı hale geliyor. İşte bu kişi, bu hasta ve bu baba benim babamdı. Ne mutlu o genç eczacıya...

Eskişehir'den çıkış belgemi alır almaz Diyarbakır'a dönmüştüm. Aslında çalıştığım kitap evine iyice alışmış harçlıgımı da çıkanyordum. Üstelik sevdiğim kıza dört yıl boyunca sevdiğimi de söyleyememiştim. Mezun olmaya niyetim olmasa da, bulaşık yıkamaktan bıkmıştım artık. Arkadaşlarının çoğu ev işlerinde zeğeldi ve canıma tak etmişti.

Kayıt için gerekli ve GEREKSİZ evrakları tamamladıktan sonra o zamanlar "Kaynak Apt." da bulunan eczacı odamıza gittim. Ceketimin düğmelerini ilikledikten sonra kapıyı çalıp içeri girdim. İyi giyimli ve karizmatik eczacılarla karşılaşacağımı düşünüyordum. Zira umudum ve aldığım telkinler bu yöneydi. Harita gibi bir masa, bir koltuk ve kırk dökük birkaç sandalye vardı. Koltukta 70 yaşlarında biri oturuyordu. Bu kişi bana okuduğum Diyarbakır Lisesindeki hademeyi hatırlattı. Bilmediğim şey, bu kişinin o hademe kadar kişilikli olup olmamasıydı. Allah var! Kalın gözlükleri ve iri cüssesiyle koltuk ona dar geliyordu. Hayallerim yıkılmış, yanlış bir yere mi geldim? diye düşünüyordum ki; "Buyır" "buyır!" dedi... Kaydımı yapmak istediğimi söyledim, bu kez de "neee..." sen eczacı mısın deyiverdi. Cevap vermeden çıkış belgemi uzattım, o da hiçbir şey sormadan kaydımı yaptı. Yaptı yapmasına da, alacaklının borçlusuna baktığı gibi bakıyordu bana. Benden bir bereket görmeyince de, "tamam işini yaptım!" diyerek 5 saniye arayla tekrarladı. Şüphelenmişim ne istediğinden ama, anlamayı niyetim yoktu. Kendi kendime ben kaçın kurasyım diyerek dışarı çıktım. Sonradan öğrendim ki bu kişi odamızın personeliymiş. Başkanlık, Genel Sekreterlik ve özellikle de Saymanlık başta olmak üzere her işi yaparmış. Neyse ki ya o dönemin yada bir sonraki dönemin Eczacı Odası başkanı ona yol vermişti.

Bütün evrakların hazır vaziyette sağlık müdürlüğüne gittim. Oradakiler daha bir muammaydı. Namı değer lakaplarla anılanlar vardı. Mesela "bilezikçi" bilmem falankes. Çok etik ve mevzuatlara bağlı kişiler gibi davranıyorlardı(!). Bin bir türlü sıkıntı yarattılar. Onların bana, benim onlara pes edeceği yoktu. Mücadeleden galip çıksam da onlarda beni epey yormuşlardı. Garip olan şey, mücadeleme hiç kimseden destek gelmiyor herkes "boş ver geleceğini düşün" diyordu. Baktım ki Don Kişot olacağım çomak sokmakla yetindim. Ancak o çomak dahi onları görev yerlerini değiştirtmek zorunda bıraktırmıştı.

El nihayet bütün yüksek atlamaları aşarak eczanemi açmıştım artık. Erkek hastaların şapkalarını çıkararak eczaneye girmelerine şaşırıırken, babam; önceleri ayakkabılarını da çıkaranlar vardı diyerek aksi yönde

şaşkınlığını dile getirirdi. Hastalar belli ki eczacının bilgisine çok güveniyordu. Rahatsız oldukları tek şey, eczanede sürsaj yapmamızdı. Yinede eczacıya olan itibarlarından olsa gerek, bu yaptığımız şey Turgut Özal'ın marifetidir derlerdi. Sürsaj yapmayı unutup, 125 lira olan Cefatin tableti 109 liraya verdiğim kişi, ertesi gün bana bir kova yoğurt göndermişti. Ne yoğurttu ama!.. kaymağı neredeyse yoğurdu kadardı. Toplum tarafından bilgili, saygın ve faydalı bireyler olarak bilinirdik. Kendimi bilgili olmak zorunda hissettiğim için bilgilerimi sürekli tazeliyordum. Majistral ilaçlar, hepimizin günde birkaç kez yaptığı olağan bir şeydi. Eczane kavramı, vizyonu geniş bir kavramdı. Kişinin sağlıkla ilgili ihtiyaç duyduğu hemen hemen her şeyin bulunabilir adresi eczanelerdi. İlaç mümessilleri arada sırada gelir ilacını anlatır ve giderlerdi. Tanıdığım ilk mümessil, o zamanlar henüz daha on yaşlarında olan Ecz. Sertaç OKAY' ın babası sevgili Fikri ağabeydi.

Günün birinde güzel bir bayan, at gözlüğü takmışçasına dışarıdan gözlerini bana dikerek Eczaneye girdi ve 2 numara kırmızı gömleğiniz var mı diye sordu? Neden sordu bilemem ama, o günden bu yana kırmızı gömlek giymeyi severim. Calcium Sandoz-C efervesan tableti yutup üzerine de bir bardak su içtiği için midesi kaynayan ve bunun için hesap soranların sayısını hatırlayamam. Gece nöbetlerinde, "çkar ulan rivotrilleri" diyenlere alıştık zaten.

Bir bayan çocuğu sırtında eczaneye geldi, doktorun yazdığı reçeteyi kalfama uzatmış, kalfamda ilaçlarını çıkanyordu. O esnada uzun sakallarıyla yaşlı bir adam geldi. Bayan onu görür görmez: Şeyhim sana ulaşamadığım için çocuğu doktora götürdüm; zaten bundan önceki üç çocuğumda ölmüş. Ne olur çocuğuma şifa istiyorum diyerek yalvardı. Şeyh, çocuğun ağzını açarak içine tükürdü. Bayan, ilaçları almayarak dışarı çıkarken şeyh denen zat, benden çocuğu için ateş düşürücü bir şurup istiyordu...

Eczaneye gelen bir bayan: Şey. Şeyyy... ımmmm... yavv... Hani şey varya. Şey ımmmm, sen söyle Haa Haaa Haha. Kocam için. Geçirmek için naylon! Geçirmek için naylonun ne olduğunu anlayıp prezervatifi verdikte... gerisini anlatmayayım. Çünkü bayan, prezervatifi nasıl kullanılacağını göstermemizi istiyordu.

Hasta katılım payı diye bir kavramı yıllar sonra öğrendim. Emekli sandığı hastalarından %10'luk payı almayanlar varmış dedikodusunu duyduğumda anlaşma yapmaktan vazgeçmiştim. Meslektaşlar arasındaki

diyaloglar fena değildi. Eczacı odamız kurumsallaşma kavramıyla daha yeni yeni tanışıyordu. Yapılması gereken çok şey vardı. Herkes bu büyük sorumluluğun farkında olduğu için görev almaktan kaçardı. Galiba bir dönemde üç eczacı odası başkanı görmüştüm. Eczacı odamızın seçimlerinden iki gün sonra yönetim kurulu üyesi olduğumu öğrenebilmiştim. Bizden yaşça büyük meslektaşlarımıza karşı kusur etmemeye çalışırdık. Beni rahatsız eden tek şey, yazıklarından ve arabalarından çokça bahsetmeleriydi. Mesleğimizde, tüccar mantığı değil, sağlık hizmeti mantığı ön plandaydı.

Hani kapkaranlık geceler olur ya...

Gökyüzü koyu mavi.

Ağustos böceği, kurbağa sesi...

Parlayan yıldızlar müthiş bir coğrafyadır.

Büyüğü, küçüğü hepside nefis ve hepside birbirine benzer...

Dün, yarın, sabah...

Yaşayamadıklarımız, yaşadıklarımız ve yaşayacaklarımız...

Hatırladıklarımız ve hatırlamak istemedikleriniz.

Derken, gökyüzünün ağarmasıyla birer birer kaybolmuştu o yıldızlar.

Bilmezsiniz ki "giden karanlık, gelen aydınlık değildir."

Muvazaalı eczaneler o zamanlarda gündemimizin birinci maddesi idi. Ancak itiraf etmek gerekir ki onlardan farklı olmamaya başlamıştık. Yıldızlar kaybolurken, kutup yıldızı da kaybolmuş yönümüzü bulamaz olmuştuk. Bütün mesele buradaydı zaten. Eczacılık mesleğini kendimize bir şemsiye yaparak, her şeyin en kötüsünü yaparken, suçu hep başkalarında aradık. Bizler bilginin en büyük sermayemiz olduğunu unutarak bitişe giden yolu açtık. Bireysel anlamda bilgiden uzaklaşırken, meslek örgütü olarak da kurumsallaşmanın gerisinde kaldık. Dünya ve ülkemiz değişip gelişirken, bizler bulunduğumuz noktada çakılı kaldık. Aleyhimize sonuçlar doğuracak gelişme ve politikalara karşı hamleler yapmakta zayıf kaldık. "Meslek Örgütü" kavramının meslek kısmını, meslek kısmının da ticari yönünü cimbızla tuttuk. Böyle olunca bu kavram "ticari meslek" kavramına dönüştürüldü. Eczacı odalarının birer sivil toplum örgütü olduğu gerçeğini algılayamadık. Sivil toplum örgütü olmayı devlete karşı gelmekmiş gibi düşündük. Sosyal ve siyasal hayatın uzağında kaldık. Kendimizi esnaf, devleti ise en büyük müşterimiz olarak

görmeye başladık. Müşteri her zaman haklıdır mantığıyla da, devlet ne yaptıysa haklı gördük. Sivil toplum örgütü olmanın gereklerini yerine getirmeyince, damdan yada çatıdan yoksun mekanlarda yaşamış olduk. Bu mekanlarda başımıza gelmeyen kalmayacaktı ve kalmadı da. Çalıştığımız 35 metrekarede donanımlı olmamız gerekirken hep küçük düşündük. Laboratuvarlarımızı yerimizi daraltan gereksiz yerler görerek canımızdan bir parçayı kopardık. Ayda bir kez sağlık müdürlüğüne gitme zahmetinde bulunmamak için yeşil ve kırmızı reçeteye tabii ilaçları bulundurmamak. Beyaz önlük giymeyi tenezzül meselesi yaptık. Mama, triyat ve kozmetiği, bakkal – market ve işportacıya kattırdık. Veteriner ilaçları hekimlere sattırdık. Hasta katılım payını almayarak yada iade ederek kendimizi reçete sahibine ezdirdik. Kendi ciromuzdan ziyade başkalarının cirosunu merak ettik. El nihayet, birlik ve beraberliğimiz bozulunca ciddiye alınamaz olduk.

Sevgili meslektaşlarım...

Bizler intihar ettik. Devlete düşen şey bir iyilik yapıp cenazeyi kaldırmaktır. Şu anda ölü gördükleri eczacının cenaze namazını kılmak için abdest almaktadırlar. Yapacağımız tek şey, ölü bildikleri bizlerin kafalarını tabuta vurarak ölmedik sinyali vermektir. Ben sizlere bu satırları yazarken az önce beni arayan bir meslektaşımız, eczane açılışında eczacı odalarının devre dışı bırakılmak istendiğini söyledi. Bilmenizi isterim ki; devletin yapmak istediği şey, binlerce eczaneye uğraşmak yerine birkaç patronla muhatap olmaktır. Sermaye sahibi patron, eczacı ise patronun işçisi konumuna gelecektir. Zincir eczane projesi bu amaca yöneliktir. Sosyal güvenlik kurumlarının birleştirilmesiyle hedeflenen amacı biliyor musunuz? Bu bağlamda yapılacak olan yeni protokolden ve ödeme koşullarından haberdar mısınız? Bu gelişmeler olurken bizler ne yapmaktayız acaba? Parasını verdiğimiz ilacımızı kamulaştırılara hangi tepkiyi gösterdik? Her gün ithal ilaç oranı artarken, kâr marjımızı düşürmeye çalışanlara sesimizi çıkarabiliyor muyuz? Avrupa Birliğine üyelik sürecini yaşayan Türkiye’de, sektörle ilgili bütün fedakarlık eczacıdan istenmektedir. Neden?.. çünkü ilaç üreticilere devletin gücü yetmiyor da ondan. Yapmamız gereken şey durum muhakemesi yapmaktır. Sivil toplum örgütü ve meslek örgütü olduğumuzu hatırlayarak, birlikte demokratik tepkilerimizi göstermektir. Unutmayınız ki; kader isyan edenlerin elinden tutarken, boyun eğenleri kendi haline bırakır. Sorunumuz hem kendi eksik ve zayıf yönlerimiz hem de sistemin eczacıya güç yetirmesindedir.

Devlet kör bir baba, sistem ise kör babanın serseri sopası gibidir. Kime dokunursa Allah muhafaza!.. kötü olan şey, serseri sistem kimin ne yaptığına bakmıyor. Onun hedefi zayıflar ve çıplak ayaklılardır. Kime dokunabileceğini gözüne kestirerek at gözlüğünü takar, o hedefe odaklanır ve acımasızca infaz eder. Sistemin bu yapısından istifade eden kişi, sektör veya kurumlar yapacaklarını yapmakta hiç korkmazlar. Çünkü tökezlediklerinde kurtancı yine torpil kapısı açık olan sistem olmaktadır. Bu odaklar ve sistem öyle bir uyum içindedir ki, onların bu yapısına çomak sokan yada aykırı hareket edenlerin vay haline... Kötüyü iyi, iyiyi kötü göstermek Türkiye’de en basit ve olağan şeydir. Kötüler aldıkları bu destekle güçlenip prim yapar hale gelirken iyiler ve garibanlar adliye saraylarının boş kalmama garantisini konumundadırlar. Böyle bir düzen içinde ortaya çıkan sonuç kötülerin her alanda hakimiyet kurmasıdır. Aslan tilki, tilkide aslan olunca sonuç; dengesiz, adaletsiz ve kalitesiz bir toplum yapısının oluşmasıdır. Örnek mi? İşte bizler. Eczacı; 35 metrekaare alanda sabahtan akşama kadar her türlü olumsuzluklarla boğuşarak sağlık hizmeti veren kişidir. Bu ülkede vergisini kuruşu kuruşuna veren çok ender sektörlerden biri eczacılık sektörüdür. Eczacının attığı her adım kayıt altındadır. Bir eczacı, bir günde kaç tane reçete karşılıyorsa o oranda denetlenmektedir. Hareket alanı trilyonlar değil, liralardır. O liralarda ‘liralardan döküldü toplayamadım’ misalidir. Öyle önemli bir kurumdur ki Türkiye’yi bir gün dahi eczanesiz düşünemezsiniz. Eczacı ile kurumlar arasında imzalanan protokol hükümlerine bir göz atın lütfen. Protokolün temelinde eczacıyı hırsız gören bir yaklaşım vardır. Devlet kedi, eczacı fare konumundadır. Eczacı lehinde birkaç husus varsa da pratikte hiçbir geçerliliği olamamaktadır. Mesela verdiğimiz ilaç parasının devlet tarafından geri ödenmesiyle ilgili... şu devlet garantisi dedikleri şey nasıl bir garantiyse!.. paralarını taahhüt ettikleri zamanda ödemedikleri için, Diyarbakır’da 2005 yılına ait ecza depolarının eczanelere kestikleri vade farkları yaklaşık 2 trilyon Türk Lirası’dır. Bizlerinde her sektör gibi kusur ve kabahatleri varsa da, bu kadar fena muameleyi hak etmediğimizi düşünüyorum. Öte yandan liralarla işi olmayan, trilyonluk vurgunlar yapan yada vermedikleri vergilerinin aşikar olduğu kişi, kurum ve sektörlerle hiçbir şey yapılamamaktadır. Eczacının geleceği karartılırken, devleti soyuma ilkesi ile çalışanların önü açılmaktadır.

Gerçi sistem dediğimiz şeyi biz insanlar oluşturuyoruz. Kabahat devlet olgusunda değil, devletin yürütme ayağı olan sistem ve sistemi de yürüten biz insanlardadır. Hepimiz varlık sebebimiz olan devletimize yazık ediyoruz. Sistem beyin, bizler ise onun ayaklarıyız. Beyin ne isterse ayaklarda onu yapmaz mı? Sistem merak etmesin. Eczacılar total olduğu için kimseye zarar verecek halleri yoktur. Malı götürenler sistemden torpilli olan ayaklılardır. Eczacının ensesi ince midesi ise çok şey almaya müsait değildir zaten. Korkulacak ve peşine düşülecek olanlar, ensesi kalın ve midesi fıçı gibi olanlardır.

Üniversitelerde görev yapan hocalarımız; vasıfsız işçiler kadar ücret alamamaktadır. Eczacılık şube müdürlerimiz; mevzuatların çelişkisiyle boğuşmakta ve çoğu siyasi iradenin pençesinde ögütülmektedir. Kurum eczacılarımız; sayımdan sorumlu ayniyat memuru veya defter tutan memur konumundadırlar. Eczane eczacısının hali zaten bildiğimiz gibi... kariyer yapma imkanı olmayan bu eczacılar, küçük işletmecinin dışında ya monoton bir hayat seçmekte ya da ulaşabildikleri tek koltuk olan eczacı odası ve TEB koltukları için kavgaya tutuşmayı tercih etmektedirler.

Sevgili ve değerli meslektaşlarım...

Ey kendine eczacıyım diyen herkes... gidişatımız iyi değildir. Eğer bizler, önce kendimizden kaynaklanan olumsuzlukları gidermez, sonrada demokratik tepkilerimizi yerinde ve zamanında devreye sokmaz isek hakikaten gelecek karanlıktır. İddia ediyorum ki, bir gün gelecek ve resmi ağızlardan şu soru sorulacaktır: 'Türkiye'de eczacıya gerek var mıdır?' diye. Ne acı değil mi? Gelin birlik olalım, cesaretli olalım, kendimizi yenileyerek geliştirirken, olumsuz hamlelere olumlu ve daha büyük hamlelerle cevap verelim. Gelin nihai hedefleri olan bu acı soruyu onlara sordurmayalım. Olmaz demeyin... sorulmaz demeyin... gündüzün eseri gecenin sesidir. Bilye ne kadar yuvarlaksa da duracağı bir yer vardır.

Belki diplomalarımızı elimizden alamayacaklar ama çapımızı küçülterek bizleri vasıfsızlaştıracaklardır. Bilgi en büyük silahımız olsun. Bilgisiz kişi yetim kişi gibidir. Yetim kuzudan koç olmaz derler. Arabamızın kaportası eğrilmiş ve sizde düzelttirmek isterseniz aklımıza kim gelir? Elbette ki sadece kaportacı. Neden? Çünkü işin ehli, uzmanı ve bu işi bitirecek tek kişi kaportacıdır da ondan. Peki ilaç bilgisi denince akla ilk gelen kişi eczacı oluyor mu? Unutmayınız ki, ayran yokken yağ satamazsınız. Ya bilgiyle

donanımlı hale geleceğiz yada eczacı denince akla başka şeyler gelecektir. Mesela...

Genç meslektaşlarıma değinmeden geçemeyeceğim tabii. Enerjik, sorgulayan ve kültür alt yapıları gayet iyi. Beyinlerine henüz virüsler yerleşmediğinden daha ideal düşünebiliyorlar. Onların durumu Türkiye'de dünyaya gelmek gibi bir şeydir. Çünkü ağabeyleri ve ablaları onlara iyi bir miras bırakmamıştır. Şunu bilsinler ki; hızlı hareket ederlerse onlar belaya, yavaş hareket ederlerse bela onlara yetişecektir. Yapmaları gereken şey enerjilerini bilgiyle, ideallerini de tecrübeyle kaynaştırmaktır.

Bizler Diyarbakır'da en büyük mücadeleyi muvazaalı eczanelere karşı verdiğimiz için, Diyarbakır ile muvazaalı kelimeleri yan yana kullanılır oldu. Oysa ki mangalda kül bırakmayan ve özellikle büyük kentlerde açılan eczanelerin muvazaalı olup olmadığı dahi sorgulanmadığı için onların böyle bir sorunu olmamaktadır. Allah var meslektaşlarımız güzel formül bulmuşlar. Eczacı zekası dedikleri bu olsa gerek.

Görüyorum ki her şeyi meslek örgütümüz olan TEB' den bekliyoruz. TEB' in görevi elbette ki eczacıyı savunmak ve avukatlığını yapmaktır. Ancak müvekkil her gün yeni bir cinayet işliyorsa avukat ne yapsın. Müvekkil derdini anlatamıyorsa avukatı ne söylesin. Hele hele ki avukatımızla ilgili dedikodu yapmanın ötesine gidemiyorsanız avukatınız sizi nasıl iyi temsil etsin. Bizler değişip sorgulamadıkça, değişen şey birilerinin gidip, birilerinin gelmesinden öte bir şey olmayacaktır.

Sorun herkesin katkı sunamamasıdır. Hiçbir karşı güç hepimizin toplamından daha güçlü ve daha akıllı değildir. Lütfen bu yazıyı okuduktan sonra, peki çözüm önerileri nelerdir diye sormayınız. Sorun bizler olduğuna göre çözümde bizleriz. Aranılan insanı bulmak yerine aranan insan olunmalıdır. Kadere inanalım ama kaderci olmayalım. Konuşulması gereken yerde susmanın, susulması gereken yerde konuşmak kadar çirkin olduğunu unutmayınız. Şeyh İsmail Fakirullah hazretleri der ki: anlarsa uzağım yakınım, anlamazsa yakınım uzağımdır.

Korkmayınız... düzelmenin, konuşmanın ve hak aramanın sebebiyet verebileceği en büyük bedel ısırlıdır. Isırmak sivrisineklere mahsustur. Sivrisineğin yaratacağı en büyük endikasyon sıtmadır. Susmak ise bir endikasyon değil ölümdür.

SITMA < ÖLÜM